

JUMHURIYYAR MISRA TA LARABAWA

٢ Rabi'ul Ahir, ١٤٤١

MA'AIKATAR ADDININ MUSULUNCI

٢٩ Nuwamba, ٢٠١٩

(١)

HAKKOKIN IYAYE DA MAKUSANTA

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, wanda a cikin littafinsa mai girma yake cewa: ((Ubangijinka ya hukunta kada a bauta wa kowa sai shi kadai, su kuma iyaye a kyautata masu, idan dƙaya daga cikinsu, ko dukansu biyun sun manyanta kada ka kuskura ka ce da su: tir, ko kuma ka kyare su, ka dai fada masu magana mai girma.. ka yi masu duk abin da za ka iya na tausayi da jinkai, ka yi addu'ar: ya Ubangijina ka yi masu rahama kamar yadda suka raine ni ina karami).. Ina shaida wa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kadai, ba shi da abokin tarayya.. Ina shaida cewa lallai shugabanmu, kuma Annabinmu Muhammadu, bawan Allah ne, kuma Manzonsa.. Ya Ubangiji ka yi masa salati, da aminci, shi da Alayensa da Sahabbansa da waƙanda suka bi tafarkinsa har zuwa ranar sakamako.

Bayan haka:

Lallai addinin Musulunci ya zo da saƙo mai cike da rangwame, saƙon yana kira zuwa ga manyan dabi'u, yana kuma shimfida kyawawan tadodi, yana kuma shiryatarwa zuwa ga daidaitacciyar rayuwa, inda waƙannan kyawawan dabi'u da tadodi suke zamowa manhajin rayuwa da suke daidaita mizanin mu'amala ta gaskiya, da adalci, da tausayi, da soyayya, da mutuntaka tsakanin mutane, Allah Maƙaukakin Sarki yana cewa: ((Lallai Allah yana bayar da umurni yin adalci, da

(۲)

kyautatawa, da bayar da sadaka da kyauta ga makusanta, yana kuma hana aikata alfasha, da abubuwan ki da kyama, da zalunci, yana yi maku wa'azi ne ko za ku fadaka)).

Lallai a cikin alamun girma da darajar shari'ar Musulunci akwai kasancewarta ta sanya ka'idoji da dokoki da kuma haƙoƙƙi na yin mu'amala tare da iyaye da makusanta; lallai iyaye biyu su ne **suka fi cancanta da girmamawa, gami da ba su kulawa ta musamman**, Allah Maƙaukakin Sarki a cikin littafinsa mai girma ya umurce mu da mu girmama iyaye, mu kuma kyautata masu, ya kuma gwama hakan da yin masa bauta da rashin haɗa shi da wani a wajen bauta, Mai girma da ɗaukaka yana cewa: **((Ku bauta wa Allah Maƙaukakin Sarki, kada ku kuskura ku haɗa shi da wani abu a wajen bauta, su kuma iyaye ku kyautata masu..))**, haka ma kaman yanda Allah mai girma ya umurce mu da mu gode masa akan ni'imominsa, ya gwama wannan godiyar tasa da gode wa iyaye biyu; saboda irin girma da matsayi masu girma da suke da su, Sayyiduna Abdullahi Bn Allah (Allah ya kara yarda da su) ya ce: Ayoyi guda uku sun sauka ne a gwame da abubuwa guda uku, ba za a karɓi kowane ɗaya daga cikinsu ba tare da ɗan uwan gwaminsa ba, a cikinsu akwai inda Allah Maƙaukakin Sarki yake cewa: **((Cewa ka gode mini, haka ma ka gode wa iyayenka biyu..))**, duk wanda ya gode wa Allah, bai gode wa iyayensa biyu ba, to ba za a amsa masa ba.

Lallai addinin Musulunci ya ɗaukaka darajar iyaye biyu, ya bayar da umurnin a yi masu biyayya, a kuma kyautata

(۳)

kulawa da su, da nuna masu tausayi da jinkai, an ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Abdullahi Bn Amr (Allah ya kara yarda da su) ya ce: wani mutum ya zo wurin Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana neman ya yi masa izinin fita zuwa jahadi, sai Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce masa: **(Shin iyayenka suna raye?) Sai ya ce: Ey, sai ya ce: **(To, ka yi jahadi wajen yi masu biyayya).****

Lallai 'ya'ya mata guda biyu na mutumin kirkin nan da ya zo a kissar Annabi Musa (AlaiHis Salam) sun buga babban misali na yi wa iyaye biyayya, da kuma kyautata masu, mahaifinsu ya tsufa sosai, ta yanda ba zai iya yin aiki ba, sai suka dauki alhakin yin aiki a madadinsa, ba kuma tare da sun nuna nukura da kosawa ba, Allah Madaukakin Sarki ya ce: **((Lokacin da Annabi Musa (AlaiHis Salam) ya zo wurin ruwan mutanen Madyana, sai ya sami jama'a suna shayar da dabbobinsu, ya kuma ga wasu mata guda biyu a gefensu sun killace dabbobinsu, sai ya ce: mene ne ya faru? Sai suka ce: ba ma iya shayar da dabbobinmu har sai makiyaya sun kora nasu; saboda mahaifinmu dattijo ne mai shekaru)).**

An ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Jabir (Allah ya kara yarda da shi) ya ce : wani mutum ya ce: ya Manzon Allah, ina da dukiya da da, kuma mahaifi na yana bukatar dukiya ta, sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Kai da dukiyarka duka na mahaifinka ne).**

Lallai Sayyida Fadima (Allah ya kara yarda da ita) babbar abar koyi ce mai matuƙar kyau wajen soyayya da girmamawa

(٤)

da tausayin da take yi wa mahaifinta Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam), a duk sanda (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya je wurinta takan mika daga wurin zamanta, ta yi haba- haba da shi, ta kuma zaunar da shi a wurin zamanta, saboda murna da farin ciki da zuwansa, da kuma girmama matsayinsa (SallalLahu alaiHi wa sallam).

Haka ma addinin Musulunci **kaman yanda ya umurce mu da girmama iyaye biyu, da rashin cutar da su**, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: ((**Idan daya daga cikinsu, ko dukansu biyun sun manyanta kada ka kuskura ka ce da su: tir, ko kuma ka kyare su, ka dai fada masu magana mai girma..**)), haka ma ya hana kowace irin kalma ta nukura da kosawa, koda kuwa kalmar tana fasa da kalmar “tir, ko kaico” ne, abin da ya fi ma shi ne kada mutum ya zamo sanadiyyar cutar da su, ko munana masu da kowane irin nau’i na munanawa, Sayyiduna Abuhuraira (Allah ya kara yarda da shi) ya fada wa wani mutum -a lokacin da yake yi masa nasihar yi wa mahaifinsa biyayya- cewa: “Kada ka shiga gaban mahaifinka idan kuna tafiya, kada ka zauna a wuri kafin ya zauna, kada kuma ka kira shi da sunansa, kada kuma ka jawo masa zagi”, lallai bai kamata Musulmi ya zamo dalilin jawo wa iyayensa kowane irin cutarwa ba, Annabinmu (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: (**Lallai laifi ne babban mutum ya zagi iyayensa**), sai suka ce: ya Manzon Allah, ta yaya kuwa mutum zai zagi iyayensa? Sai ya ce: (**Mutum ne zai zagi**

(e)

mahaifin wani, shi kuma ya rama da zagin mahaifinsa, ko ya zagi mahaifiyar wani, shi ma ya rama da zagin mahifiyarsa).

Lallai addinin Musulunci ya yi wasici da yi wa iyaye biyu biyayya, da kuma kyautata zama tare da su, **koda kuwa ba su cikin addinin Musulunci**, Allah Madaukakin Sarki ya ce: **((Idan sun tirsasa maka akan ka hada ni da wani abu da ba ka da masaniya akansa a wajen bauta, to kada ka yi masu biyayya; amma duk da haka ka zauna da su a rayuwar duniya cikin kyautatawa..))**, wannan ne kuma abin da ya faru da Sayyiduna Ibrahim (AlaiHis Salam) a lokacin da yake kiran babansa, game da haka ne Allah mai girma yake cewa: **((Ka ambata masu labarin Annabi Ibrahim (AlaiHis Salam), lallai Annabi ne shi kuma siddiki, lokacin da ya ce wa babansa : ya babana, mene zai sanya ka bauta wa abin da ba ya ji, ba kuma ya gani, ba kuma zai iya tsinana maka komai ba? ya babana, Ni fa tabbas ilimin da ya zo mini bai zo maka ba, ka bi ni saboda in shiryatar da kai zuwa ga hanya madaidaiciya. Ya babana, kada ka bauta wa shaidan, lallai shaidan mai yawan sabon Allah mai yawan rahama ne. ya babana, tabbas ina jin tsoron wata azaba daga Allah mai yawan rahama ta shafe ka, ta yanda za ka zamo wakilin shaidan))**..

Ga ma Sayyida Asma' u Bint Abubakar (Allah ya kara yarda da su) nan, mahaifiyarta ta zo wurinta domin sada zumunci -a lokacin tana mushrika-, sai ta tambayi Annabi (Sallalahu alaiHi wa sallam) game da haka, ta ce: Ya Manzon Allah, mahaifiya ta ce ta zo wuri na tana son sada zumunci, shin na

(٦)

sada zumunci da ita kuwa? Sai ya ce: **(Kwarai kuwa, ki sada zumunci da mahaifiyarki).**

Lallai yi wa iyaye biyayya yana da tasiri, da fa'idoji masu girma, da kuma manyan falala da bawa zai samu a duniya da lahira, a cikinsu akwai: **kasancewar yi wa iyaye dalili ne na samun yardan Allah Madaukakin Sarki**, lallai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Yardar Allah tana cikin yardar iyaye biyu, haka fushin Allah yana cikin fushin iyaye biyu).**

Haka ma dalili ne na yaye damuwa da bakin ciki, Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya fada mana labarin wasu mutane uku da fad'owar ruwan sama ya tilasta masu fakewa a wani kogo da yake cikin wani dutse, sai wani dutse ya gangaro ya toshe kofar kogon da suke ciki ya rufe su, sai wasu daga cikinsu suka ce wa saura: ku tuno da ayyukan da kuka yi su saboda Allah shi kafai, mu roki Allah da su, ko Allah zai yaye mana wannan damuwa, sai daya daga cikinsu ya ce: Ya Ubangiji, lallai ina da iyaye guda biyu da suka tsufa, ina kuma da yara kanana, ina yin kiwo saboda su, idan zan je wurinsu sai na tatsi nono na tafi masu da shi, sai in fara da bai wa mahaifa na kafin 'ya'ya na, wata rana sai na makara, ban dawo ba har yamma ta yi, sai na samu sun yi barci, sai na tatso nono kaman yanda na saba, sai na tsaya a kansu, ba na son na tashe su, ba kuma na son in fara bai wa yaran kafinsu, su kuma yaran suna ta juye- juye saboda yunwa a gefen kafafuwa na, har alfijir ya keto, Ya Ubangiji idan ka san wannan abu da na yi, na yi shi ne saboda neman yardarka, to ka tunkude mana wannan dutsen ta yadda za mu iya hango

(Y)

sama, sai kuwa Allah ya tunkufe masu, suka hango sama...), inda biyayyar da yake yi wa iyayensa biyu ta zamo dalili na yaye masa damuwa, da samun tsira.

Haka ma wanda duk yi wa iyayensa biyayya, 'ya'yansa ma za su yi masa biyayya, domin ana yin sakamako ne da irin nau'in aikin da aka yi, Allah Madaukakin Sarki ya saka wa Sayyiduna Ibrahim (AlaiHis Salam) akan kyautatawar da ya yi wa babansa wajen kira ne da azurta shi da biyayyar d'ansa Sayyiduna Isma'il (AlaiHis Salam), lallai Alkur'ani mai girma ya kawo mana bayani game da mafi girman sura daga cikin surorin yi wa iyaye biyayya da d'a, Allah mai girma yana cewa: **((Lokacin da Sayyiduna Isma'il (AlaiHis Salam) ya kai munzalin girma, sai mahaifinsa ya ce: Ya d'ana, na yi mafarkin ina yanka ka, yaya kake gani? Sai ya ce: ya babana, ka aikata abin da aka ba ka umurni kawai, da ikon Allah za ka same ni cikin masu hakuri))**.

Kaman yanda yi wa iyaye biyayya yake da sakamako tun a nan duniya, haka ma **a lahira dalili ne na samun jin dadin Musulmi, inda zai shiga aljanna**, wani mutum ya zo wurin Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana neman izinin zuwa jahadi, sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce masa: **(Shin kana da mahaifiya?)**, sai ya ce: na'am, sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Ka lizimce ta, aljanna na nan a wurin kafarta)**, haka ma (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Mahaifi shi ne mafificiyar kofar aljanna, in ka so ka kiyaye wannan kofar, ko kuma ka wofintar)**. Sayyiduna Abdullahi Bn Umar (Allah ya

(A)

kara yarda da shi) ya ce wa wani mutum: Shin kana jin tsoron shiga wuta, kuma kana son shiga aljanna? Sai ya ce: ey wallahi, sai ya ce: shin iyayenka biyu suna raye? Sai ya ce: mahaifiya ta tana nan, sai ya ce: na rantse da Allah, idan ka tausasa mata magana, ka kuma wadata ta da abinci, tabbas za ka shiga aljanna matuƙa ka nesanci manyan zunubai.

A nan muna kara tabbatar da cewa: duk wani abu da biyayya da kyautatawa da ka iya gabatar wa iyayenka, to ka sani ba za ka taɓa iyaye biyansu haƙƙinsu, ko ka saka masu ba, Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Da ba zai iya saka wa mahaifinsa ba, sai dai idan ya same shi a matsayin bawa ya saye shi ya kuma 'yanta shi).**

**Wannan kenan, ina nema wa kai na da ku gafara daga Allah
Mafaukakin Sarki.**

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai. Ina shaidawa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kaɗai, ba shi da abokin tarayya. Ina shaida cewa lallai shugabanmu Annabi Muhammadu, bawan Allah ne kuma Manzonsa. Ya Allah ka yi masa salati da aminci da albarka, shi da Alayensa, da Sahabbansa baki ɗaya.

Ya 'yan uwa Musulmai:

(٩)

Kaman yanda addinin Musulunci ya yi wasicin a kyautata wa iyaye biyu, haka ma ya yi wasicin a kyautata wa makusanta, su ne wadanda dangantaka ta kusanci ta haɗe su da mutum, Allah ya ba su wasu haƙƙoƙi, mai girma da ɗaukaka yana cewa: **((Mazumunta su suka fi cancanta da junansu a cikin littafin Allah.))**, Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Lallai Allah Madaukakin Sarki ya halicci halittu, bayan ya gama ne sai ya halicci mahaifa, sai ta ce: wannan shi ne mukamin mai neman tsari daga gare ka akan yanke zumunci, sai ya ce: na'am, ashe ba za ki gamsu a ce na sadar da wanda ya sadar da ke, ya kuma yanke wanda ya yanke ki ba? sai ta ce: na yarda, sai ya ce: to haka ne, sannan Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam ya ce: (In kuna so, ku karanta maganar Allah Madaukakin Sarki da yake cewa: ((Ya ku munafukai, da ma me ake jira daga gare ku a lokacin da kuka kawar da kawunanku ga barin yi wa Allah biyayya banda yin barna a bayan kasa, da yayyanke zumunta? Wadannan su ne wadanda Allah ya nesanta su ga barin rahamarsa, sai ya kurumtar da su ga barin jin gaskiya, ya kuma makantar da idanuwersu ga barin ganin hanyar shiriya. Shin sun makance ne ba sa fahimtar shiryatarwa ta Alkur'ani Mai girma!))**).

Lallai Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: Allah mai girma da ɗaukaka da yake cewa: **(Ni ne Allah, ni ne kuma Arrahman, na halicci mahaifa, na kuma samo mata suna daga cikin sunaye na, duk wanda ya sadar da ita, zan sadar da shi da rahama, wanda kuma duk ya yanke ta zan yanke shi ga barin rahama).**

(10)

Sadar da zumunci ga makusanta yana tabbata ne da ziyararsu, da kuma bincika halin da suke ciki, da taimaka masu, Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Bai wa miskinai sadaka yana da ladan sadaka, amma bai wa makusanta kuwa yana da lada biyu; na sada zumunci da kuma sadaka)**, haka ma sadar da zumunci yana tabbata da amsa gayyatarsu, da zuwa duba marasa lafiyan cikinsu, da halartar jana'izarsu, haka ma ya kamata a girmama manyan cikinsu, a kuma tausaya wa kananan cikinsu, da zama lafiya cikin yafiya akan duk abin da ya shafe su, da kuma yi masu addu'a.

Lallai Allah Madaukakin Sarki ya sanya sadar da zumunci ya zamo **dalili na sanya albarka a cikin rayuwa, da yalwan arziki**, Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Duk wanda yake son Allah ya tsawaita rayuwarsa, ya kuma yalwata arzikinsa, to ya yi wa iyayensa biyu biyayya, ya kuma sadar da zumuncinsa)**. Haka ma (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ba mu labarin cewa sada zumunci **dalili ne gafarta zunubai**, lallai wani mutum ya zo wurin Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam), sai ya ce: ya Manzon Allah, lallai na aikata babban zunubi, shin ina da daman tuba kuwa? Sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce masa: **(Shin kana da mahafiya a raye?)** sai ya ce: a'a, sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Shin kana da inna a raye?)**, sai ya ce: na'am, sai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(To, ka yi mata biyayya)**.

(11)

Dole ne mutum ya nesanci yanke zumunci, ya kuma nesanci sakanya mummunan abu da mummunan abu, kamata ya yi ya zamo mai yafiya da rangwame, Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Mai sadar da zumunci ba wai shi ne wanda in an yi masa ya rama zumuncin da aka yi masa ba, a'a, mai sadar da zumunci shi ne wanda idan an yanke zumunci ya sada shi)**, haka ma wani mutum ya zo wurin Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam), sai ya ce: ya Manzon Allah, ina da makusanta da nake sadar da zumunci da su, su kuma suna yankewa, ina kyautata masu, su kuma suna munana mini, ina hakuri da su, su kuma suna yi mini wauta, sai ya ce: **(Idan dai haka kake kamar yadda ka fafa, to tamkar kana ciyar da su toka ce mai tsananin zafi, kuma Allah ba zai daina taimakonka akansu ba, matuƙar ka dawwama a haka)**.

Lallai addinin Musulunci ya hana yanke zumunci, ya kuma yi gargadi akan mummunan farshen da yake jiran mai yankewar a duniya da lahira, (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Babu wani zunubin da ya fi cancanta a gaggauta yi wa mai shi ukuba tun a duniya, a kuma tanada masa wata ukubar a lahira kaman zalunci da yanke zumunci)**, haka ma (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Mai yanke zumunci ba zai shiga aljanna ba)**.

Ya kamata mu ji tsoron Allah akan iyayenmu maza da mata, mu sadar da zumuncinmu, mu kuma kyautata wa daukacin mutane.

(۱۲)

**Ya Allah Ubangiji muna rokon ka datar da mu zuwa ga yi wa
iyayenmu maza da mata biyayya, ka kuma sanya mu cikin
masu sadar da zumunci, ka kiyaye mana al'ummarmu, ka
tsare mana kasarmu, ka yalwata arzikinmu da zaman
lafiyarmu da ma na sauran kashashe baki daya.**